

REZUMAT

Teza de doctorat, intitulată **„CERCETĂRI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA MANAGEMENTULUI PROCESĂRII CĂRNII”**, are în componență două părți: o parte de fundamentare teoretică și una de cercetare. Structura tezei este următoarea: rezumat (în limba română și limba engleză), introducere, opt capitole, concluzii, bibliografie și anexe.

Partea I, în componența căreia intră primele două capitole ale tezei, reprezintă o sinteză a informațiilor de specialitate existente în sursele bibliografice din țară și din străinătate.

Primul capitol al tezei, **„INTEGRAREA ÎN STRUCTURILE AGRARE A DIFERITELOR FORME DE PROPRIETATE”** pune accent pe structura de proprietate a pământului, formele de exploatare agricolă și sistemul agroalimentar.

Indiferent de nivelul de dezvoltare al societății, pământul a fost și rămâne principalul mijloc de producție din agricultură, rolul esențial în asigurarea alimentației omului revenindu-i utilizării raționale a acestuia. De aceea, regimurile funciare au o influență decisivă în organizarea economică și socială a agriculturii.

Structura socio-economică din agricultură depinde, în mod direct, de tipologia regimurilor funciare (formele de proprietate asupra pământului), care, la rândul lor, constituie baza organizării diferitelor forme de exploatare a pământului, dar în același timp și baza organizării diferitelor tipuri de exploatații agricole.

Mărimea unei exploatații agricole este un indicator complex, pentru calcularea acestuia putându-se recurge la date extrem de diverse, referitoare la suprafață, efective de animale, dotarea cu mașini și tractoare, încărcătura acestora, folosirea forței de muncă, dar și la date privind rezultatele economice.

Agricultura românească se afla în plină etapă de tranziție la economia de piață. De aceea, este necesară o succintă trecere în revistă a principalelor caracteristici ale economiei de piață.

O caracteristică principală o constituie coexistența celor două forme fundamentale de proprietate: proprietatea privată și cea de stat (publică). Esențiala este, însă, dominația proprietății individuale asupra capitalului și restrângerea proprietății de stat la minimum necesar, determinat de necesitățile de asanare a unor sectoare economice și de asigurarea protecției sociale, cerințe specifice la un moment dat unei anumite economii naționale.

O altă cerință obiectivă, verificată de experiența dezvoltării sociale, o reprezintă constituirea și funcționarea proprietății individuale într-o largă diversitate de agenți economici, de forme de întreprinderi - personale, asociații, pe acțiuni - toate însă având la bază aceeași formă de proprietate, cea individuală, largă diversificare fiind reclamată de specificitatea diferitelor produse și servicii necesare societății, de structura tehnică a economiei naționale la un moment dat.

Spațiul rural românesc este caracterizat printr-o mare diversitate de forme și tipuri de exploatații în domeniul producției agricole, dar este previzibilă o mare diversitate de tipuri de unități și în domeniile: agroindustrial, cel de service, comercializare și industrie mică.

Astfel au apărut următoarele tipuri de exploatații (în accepțiunea oficială a organismelor din agriculturii):

- a) Gospodării țărănești individuale (de subzistență);
- b) Asociații familiale;
- c) Societăți agricole;
- d) Societăți comerciale agricole;
- e) Regii autonome agricole.

Reforma funciară, incluzând transferul pământului în proprietate privată și utilizarea individuală, ca și desființarea marilor structuri agricole ineficiente, a fost una dintre sarcinile cele mai dificile ale tranziției pentru toate țările din Europa Centrală și de Răsărit. România nu reprezintă o excepție. S-au produs schimbări ample ale structurii agricole a țării, dar sarcina de creare a unui sistem agricol capabil să producă produse competitive pe plan internațional nu s-a încheiat încă.

Componenta esențială a sistemului agro-alimentar – producția agricolă propriu-zisă – se sprijină pe o structură celulară formată din: proprietatea funciară, familie și exploatație agricolă. În amonte și aval de agricultură există o rețea de distribuție a materialelor necesare agricultorilor, o rețea de prelucrare a materiilor prime din agricultură, o rețea de valorificare a produselor agricole primare și a produselor alimentare, o rețea financiară de creditare și de asigurare precum și o rețea de asistență tehnică de specialitate. Toate aceste rețele, împreună cu producția agricolă, se constituie într-un sistem agro-alimentar complex, modern și performant.

Rețelele din amonte și aval de agricultură s-au constituit într-o perioadă de timp destul de mare, prin două modalități juridice: modalitatea cooperatistă și modalitatea societară.

Capitolul doi, „**OBIECTIVE ȘI POLITICI PRIVIND CALITATEA PRODUSELOR**”, urmărește necesitatea adoptării unei politici în domeniul calității produselor agroalimentare. Cerințele de siguranță și de calitate ale consumatorilor reprezintă o responsabilitate importantă pentru Uniunea Europeană. În ultimii 40 de ani, Uniunea Europeană a elaborat o serie de reglementări, standarde și metode de monitorizare pentru a garanta siguranța alimentelor. Uniunea este implicată în măsurarea calității produselor de-a lungul întregii filiere - de la fermă, la industria prelucrătoare și până la consumator.

Necesitatea elaborării unei politici comune în domeniul calității produselor agroalimentare este determinată atât de crizele și pericolele privind sănătatea alimentelor, cât și de faptul că Uniunea Europeană a creat o singură piață pentru aceste produse, barierele interne fiind ridicate. Având o singură frontieră la importul și exportul acestor produse, Uniunea Europeană este responsabilă pentru siguranța produselor exportate și importate din și în spațiul unit european.

Politica europeană de promovare a calității produselor agroalimentare reprezintă o componentă a politicii agricole comunitare (PAC). Ea se adresează simultan întreprinderilor, autorităților publice și consumatorilor și vizează stabilirea unui cadru de referință necesar pentru îmbunătățirea calității produselor agroalimentare, a competitivității întreprinderilor europene și a vieții cetățenilor.

Capitolul trei al tezei, intitulat „**STUDIUL PIETEI ȘI FILIEREI CĂRNII DE PORC**”, face trecerea la partea a doua a tezei, orientându-se spre clarificarea aspectelor legate de piața europeană și românească a cărnii de porc și filiera cărnii de porc în România.

Aderarea la Uniunea Europeană înseamnă, pentru mulți dintre producătorii români de carne, deschiderea spre o piață de aproape 500 de milioane de consumatori, atât cât are Europa lărgita la 27 de state membre.

În plus, jucătorii din acest sector vor beneficia și de protecție tarifară, de înlăturarea tuturor barierelor comerciale, precum și de intrarea în Politica Agricolă Comună, ceea ce presupune o stabilitate pe o perioadă de până la șapte ani a politicilor agricole.

Producția de carne de porc reprezintă cca 50% din cantitatea totală de carne. Din punct de vedere al preferințelor alimentare este considerat chiar fiind produsul cel mai consumat.

Producția este structurată astfel:

- producători privați (persoane fizice) – exploatații de dimensiuni reduse și cu sistem de creștere gospodăresc (tradițional);
- producătorii integrați (persoane fizice/juridice) – exploatații de dimensiuni medii sau mari și cu sistem de creștere și exploatare de tip intensiv.

În ce privește Organizarea Comună de Piață privind carnea de porc (Regulamentul CEE nr. 2759/1975), aceasta cuprinde ajutorul pentru depozitarea privată care se acordă atunci când prețul de piață pentru carcapsele de porc scade sub un preț stabilit.

Reglementările privind organizarea comuna a pietei de porc sunt stabilite de Regulamentul consiliului (CEE) nr. 2759/75 din 29 octombrie 1975. Acestea fac referire la:

- Organizarea comună a pieței cărnii de porc cuprinde un sistem de prețuri și de comerț. Se pot adopta următoarele măsuri de intervenție pentru a preveni sau a tempera o scădere substanțială a prețurilor: ajutor pentru stocare privată, achiziționarea unor mari cantități de către agenții de intervenție.

- Prețuri: Până la 1 august al fiecărui an, se stabilește un preț de bază, valabil de la 1 noiembrie al aceluiași an, pentru carnea de porc domestic în carcapse sau semicarcapse de calitate standard definită cu referire la o scală a Comunității pentru gradarea carcaselor de porc.

- Măsurile de intervenție se pot lua când prețul pieței comunitare pentru carcapse de porc, stabilit cu referire la prețurile înregistrate în fiecare stat membru pe piețele reprezentative ale Comunității și ponderate cu ajutorul coeficienților care reflectă mărimea relativă a turmei de porci din fiecare stat membru, este și probabil rămâne la mai puțin de 103% din prețul de bază.

- Prețul de cumpărare a carcaselor de porc de calitate standard nu poate fi mai mare de 92% sau mai mic de 85% din prețul de bază.

- Comerțul cu țări terțe.

Zona curtici și județul Arad fac obiectul celui de-al patrulea capitol al tezei, intitulat „**STUDIUL AREALULUI CURTICI**”. Județul Arad este al șaselea ca mărime din România, este situat în vestul țării și se întinde pe 7.754 km², reprezentând 3,26% din suprafața României. Se

învecinează la nord cu județul Bihor, la est cu județele Hunedoara și Alba, la sud cu județul Timiș și în vest cu Ungaria.

Potențialul județului Arad este unul de mare valoare. Îmbinarea armonioasă a formelor de relief, climatul favorabil, elementele faunistice și de floră, prezența apelor minerale și abundența monumentelor istorice și de arhitectură fac, din acest areal, o veritabilă zonă de convergență turistică. Discutând despre potențialul al unui areal este necesară analiza populației și a modului de locuire. Ne interesează această analiză, sub două aspecte: în primul rând, ca și grad de dotare, iar, în al doilea rând, populația din zonele rurale este privită ca potențială resursă de muncă.

Din totalul populației județului Arad de 459.286 locuitori, la nivelul anului 2005, un număr de 220.861 erau bărbați (48,09%), iar 238.425 persoane erau de genul feminin, respectiv 51,91%. În spațiul rural trăiau 204.203 persoane, din care 99.840 persoane de sex bărbătesc (48,89%) și 104.363 persoane de sex feminin (51,11%). Concluzionăm că, în spațiul urban, dominanța numerică a sexului feminin este mai mare decât în spațiul rural.

Economia județului cunoaște, în prezent, o dinamică puternică, cu creșteri semnificative, semnalate în toate sectoarele de activitate.

Curtici este situat în partea de vest a României, în imediata apropiere a frontierei de stat cu Ungaria, la o distanță de 17 km nord de Arad. Orașul se învecinează la nord cu Ungaria și comuna Macea, la est cu satul Andrei Șaguna, la sud cu Sânpaul și Șofronea, iar la vest cu comuna Dorobanți, Arad.

Așezat în cuprinsul Câmpiei de Vest, teritoriul Curticiului este în general plan, cu mici denivelări ce nu depășesc 2 m. Alitudinea medie a câmpiei este de 110 m.

Deși este un oraș de tranzit, Curticiul are un farmec și o liniște aparte care te fac să uiți de forfota triajelor și a vămii. În timpul verii ștrandul cu apă termală este principalul punct de atracție turistică al orașului, aici înregistrându-se de la un an la altul tot mai mulți turiști atât pentru recreere cât și pentru tratament.

Curtici se află în plină dezvoltare economică, datorită numeroaselor investiții, care se oglindesc din punct de vedere social în apariția a noi locuri de muncă. Zona Liberă Curtici Arad, cu o suprafață de 90 ha, din care platforma Curtici se întinde pe 75 ha - este singura zonă liberă amplasată pe un coridor rutier european, în apropierea a patru puncte vamale. În ZLCA își desfășoară activitatea peste 100 de firme cu investiții mai mari de 50 de milioane euro. Accesul în ZLCA se poate face pe cale rutieră, feroviară și aeriană.

Potențialul agricol al zonei, poziția favorabilă de la granița de vest a României, apropierea de municipiul Arad, prezența magistralei de cale ferată ce face legătura cu Europa occidentală (gara Curtici a fost dată în folosință în anul 1921 odata cu crearea vamei) sunt principalele atuuri economice care fac din orașul Curtici un pol de convergență economică. Capacitatea de atracție a investitorilor este redată aici de crearea Zonei libere Arad-Curtici, este cel mai important punct de trecere al frontierei între România și Ungaria.

Pe parcursul capitolului cinci, „**COMBINATUL AGROINDUSTRIAL CURTICI, EXPLOATAȚIE COMPETITIVĂ, MODERNĂ ȘI EFICIENTĂ**”, este urmărită activitatea societății comerciale, resursele sale naturale și economico-sociale și situația financiară pe o perioadă de trei ani.

Societatea agricolă Curtici, atât prin ponderea suprafețelor, dar mai ales prin randamentul la ha și prin producția totală ce o obține, reprezintă o mare unitate producătoare de cereale marfă.

Cât privește gradul de rentabilitate, unitatea obține la toate culturile rentabilitate. Mai rentabile sunt culturile de grâu cu 20-34% rata rentabilității, floarea-soarelui cu 62-76%, sfecla de zahăr cu 32-87%. Inclusiv în zootehnie, unitatea acoperă cheltuielile. Mica industrie și prestările de servicii se dovedesc deosebit de rentabile, asigurând o rată în jurul a 50-60%.

Pe ansamblul activității unitatea reușește să-și acopere toate cheltuielile, desigur cu unele eforturi și să facă și unele investiții în tractoare, mașini agricole de mare capacitate, spații de depozitare etc.

Înființată în anul 1991 pe scheletul fostei C.A.P. Curtici - combinatul agroindustrial deține în prezent circa 4.000 hectare teren arabil proprietate a peste 2.000 de familii, cu un capital social de 5.450 miliarde lei și o cifră de afaceri ce depășește 14.078 miliarde lei.

Societatea agricolă „Combinatul Agroindustrial” Curtici are sediul în localitatea Curtici, str. Revoluției nr. 33, județul Arad. Societatea a luat ființă în anul 1991 și este înregistrată la Camera de Comerț și Industrie sub nr. J 02/378/1991 și la D.G.F.P.C.F.S. cu nr. 9807/1991, având codul fiscal R 1714890.

Activitatea societății este organizată în conformitate cu prevederile legii nr. 36/1991, precum și al Statutului propriu de funcționare.

Activitățile din cadrul societății sunt organizate, pe sectoare de activitate, astfel:

- sectorul de producție vegetală, cu o suprafață de 5.104 ha;
- sectorul de producere a legumelor în spații protejate cu o suprafață de 2 ha seră, precum și o suprafață de 5 ha teren arabil pentru culturi legumicole de câmp;
- sectorul de pomicultură, cu o suprafață agricolă de 106 ha;
- sectorul de mecanizare;
- sectorul de creștere și îngrășare a porcilor, având în componența sa și abatorul pentru prelucrarea și industrializarea cărnii;
- sectorul de creștere și exploatare a vacilor de lapte, având ca parte aferentă și fabrica de prelucrare a laptelui;
- stația de condiționare, tratare, descuscutare a semințelor, având înglobat și uscătorul de semințe;
- SC Agroindimpex SRL, societate prin intermediul căreia se face valorificarea produselor alimentare din carne și lapte, având în componența sa un lanț de 17 magazine;

Sectorul de prestări servicii cu activități de morărit, panificație, transport, reparații și mica producție.

Capitolul șase al tezei de doctorat, „**CERCETĂRI PRIVIND SISTEMUL HACCP**”, este o trecere în revistă a istoricului apariției sistemului HACCP, a legislației europene în ceea ce privește acest sistem și a reglementărilor privind aplicarea sistemului în România.

HACCP este un acronim care provine de la expresia din limba engleză “Hazard Analysis. Critical Control Points” (în traducere: “Analiza Riscurilor. Punctele Critice de Control”), care este o metodă sistematică de identificare, evaluare și control a riscurilor asociate produselor alimentare.

Sistemele de siguranță a alimentelor HACCP reprezintă o abordare științifică, rațională și sistematică de identificare, evaluare și control a pericolelor în procesul de producere, prelucrare, manipulare, preparare și utilizare a alimentelor. Aceste sisteme sunt elaborate pentru a asigura siguranța alimentelor în timpul consumului și acestea să nu prezinte un pericol pentru sănătate. Sistemele HACCP sunt integrate în procese, astfel oferind o abordare preventivă și mai eficientă din punct de vedere a costurilor în comparație cu sistemele mai puțin eficiente de testare a produsului finit la sfârșitul procesului.

HACCP poate fi aplicat de-a lungul lanțului alimentar de la producerea primară până la consumatorul final; implementarea acestor sisteme trebuie să se bazeze pe rezultatele cercetărilor științifice privind riscurile sănătății umane. Implementarea HACCP mai oferă și alte beneficii semnificative, cum ar fi inspecția suplimentară (din partea autorităților) și promovarea comerțului internațional prin creșterea încrederii față de siguranța alimentului.

Legislația UE curentă, după cum se indică în Directiva 93/43/EEC, solicită respectarea HACCP de la întreprinderile de prelucrare din cadrul UE. Importatorii din UE, în schimb, o solicită de la partenerii lor din afara UE. Recent a fost adoptat un nou regulament (EC 852/2004) care impune aceleași cerințe de siguranță alimentară atât pentru produsele alimentare produse în UE, cât și pentru acele importate în UE. Noul regulament, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2006, de fapt obligă prelucrătorii care exportă în UE să se conformeze sistemelor HACCP.

Sistemul HACCP își are începuturile în „Failure Mode and Effect Analysis” – sistem ingineresc de observații asupra produselor, tuturor componentelor lor și a etapelor de producere, și care ar putea anticipa apariția unor probleme în cadrul întregului sistem. Sistemul HACCP a fost instituit în anul 1960 de către compania Pillsbury în proiectele sale de cercetare și realizare a produselor alimentare destinate programelor spațiale americane. Alături de compania Pillsbury, la fundamentarea metodei HACCP au colaborat Agenția Națională pentru Aeronautică și Spațiul Cosmic a SUA (NASA), laboratoarele Natick ale Armatei SUA și Grupul de Proiectare pentru Laboratoare Spațiale ale Forțelor Aeriene ale SUA. Aceste proiecte au demarat în cadrul Programelor Cosmice Americane. Problema pe care acest grup de cercetare a trebuit să o rezolve a fost obținerea de produse alimentare încapsulate pentru membrii misiunii spațiale, absolut sigure pentru consum. Aceasta presupunea lipsa oricăror contaminări: cu agenți patogeni de origine bacteriană sau virală, toxine, substanțe chimice, corpuri străine periculoase, care ar fi putut produce îmbolnăviri sau răni, cu efecte catastrofale asupra întregii misiuni. Rezolvarea acestei probleme a fost destul de complicată, întrucât

unica modalitate de rezolvare a acestei probleme putea fi îndeplinită numai prin testarea produsului finit.

În capitolul șapte, **„IMPLEMENTAREA HACCP ÎNTR-O UNITATE DE ABATORIZARE”**, se realizează un studiu al modului de implementare al sistemului HACCP în abatorizarea cărnii de porc în cadrul societății studiate.

Multe cazuri de îmbolnăviri alimentare se datorează consumului de produse de carne, cauza fiind microorganismele prevăzute în flora intestinală a animalelor sănătoase sau a celor bolnave, dar care n-au fost detectate la inspecțiile sanitare veterinare de rutină. Aceste microorganisme, prezente inițial în număr redus, se pot înmulți atunci când produsul este incorpect prelucrat, transportat, depozitat sau preparat. Prevenirea îmbolnăvirilor de origine alimentară depinde, deci, de măsurile de control aplicate de-a lungul întregului circuit al produsului respectiv, de la animalul viu și până la consumul produsului finit.

Utilizarea unor practici bune de lucru (GMP), cuplata de efectuarea unor analize de laborator ale produsului finit, nu da întodeauna rezultatele dorite. Problema siguranței pentru consum a produselor finite poate fi rezolvată complet doar prin aplicarea sistemului HACCP, care permite identificarea și menținerea sub control a riscurilor identificate.

Este universal acceptat astăzi faptul că metoda HACCP este deosebit de importantă pentru industria cărnii. Răspândirea acestor metode va spori încrederea consumatorilor în produse de carne și va reduce barierele în comerțul internațional.

Industria cărnii și a preparatelor din carne poate obține mai multe beneficii prin aplicarea metodei HACCP, principalul fiind acela că această metodă reprezintă instrumentul de management cel mai eficient, chiar din punct de vedere al costurilor, pentru producerea unor alimente cât mai sigure pentru consum cu tehnologia existentă.

Programul HACCP nu se elaborează pentru a înlocui norme și directive curente sau programe existente în întreprindere. El trebuie să se concentreze pe prevenirea riscurilor pentru protejarea sănătății publice, să minimalizeze aceste riscuri sau, dacă este posibil, să le elimine.

Ultimul capitol al tezei, capitolul opt, **„IMPLICAȚIILE IMPLEMENTĂRII UNUI SISTEM INTEGRAT DE MANAGEMENT ÎN CADRUL COMBINATULUI AGROINDUSTRIAL CURTICI”**, este analizată necesitatea și beneficiile adoptării unui management integrat în cadrul societății.

Sistemul de management integrat înseamnă că mai multe sisteme de management sunt reunite sub o structură comună pentru a simplifica documentația, a ușura auditarea, certificarea și pentru a canaliza efectele lor sinergice.

Integrarea sistemelor de management de calitate, mediu și de sănătate și securitate în muncă este o tendință firescă într-o lume care se globalizează. Pe viitor, organizațiile nu vor putea supraviețui fără să-și elimine continuu barierele cu un mediu tot mai reglementat și mai armonizat.

Sistemele integrate au la bază 2 premise fundamentale:

1. nu standardele, ci clienții, produsele și procesele stau în centrul comerțului organizației;

2. sistemele de management servesc pentru optimizarea planificării, monitorizării și analizei proceselor manageriale.

Managementul integrat reprezintă procesul complex de îmbinare a resurselor și a activităților de planificare, organizare, dirijare și control, în vederea realizării obiectivelor organizaționale.

Conceptul privind managementul integrat al organizației precizează că, pentru a atinge obiectivele organizației este necesară o activitate amplă de conducere, administrare și gestionare, adică este necesar a se ajunge la așa numita artă de a conduce.

Trebuie avut în vedere că acest sistem (ca oricare altul) are atât avantaje cât și pericole.

Dintre cele mai importante avantaje amintim:

- Noi piețe și clienți;
- Creșterea gradului de conformare;
- Control operațional crescut;
- Acces la capital mai ușor;
- Responsabilitate integrată pentru calitatea produselor, serviciilor, protecția mediului, sănătate ocupațională;
- Moral crescut al angajaților;
- Un sistem bun de control al documentelor;
- Angajament demonstrat de a proteja mediul și pentru a proteja angajații, etc.

Pericolele cele mai mari care pot să intervină într-o astfel de activitate sunt legate atât de interiorul firmei (schimbarea este dificilă, greu de implicat managerii, timpul managerilor și al angajaților, costurile interne ale muncii reprezintă cea mai mare parte a resurselor cheltuite de majoritatea organizațiilor pentru SMM), cât și de mediul exterior ei (posibile cheltuieli suplimentare cu: asistența de consultanță din exterior, instruirea personalului de către persoane/organizații din exterior, auditorii, certificarea).

Implementarea unui sistem integrat poate fi un proces costisitor, mai ales pentru întreprinderile mici și mijlocii și în etapa de început (unul dintre dezavantaje), iar timpul de recuperare a investiției este în general de 14 luni, în unele cazuri este mult mai scurt.

Activitatea legată atât de implementare cât și de desfășurarea activității într-un sistem integrat este un proces ciclic, fiind un instrument util pentru ca firmele să-și administreze, să măsoare și să-și îmbunătățească toate operațiile.

Modul în care sistemul integrat poate fi implementat diferă de la o întreprindere la alta.

Caracteristicile diferitelor organizații, cum ar fi tipul de firmă, mărimea, natura și complexitatea activităților sale, produsele și serviciile realizate, determină o anumită structură a sistemului de management implementat.

Teza se finalizează cu o serie de concluzii și referințele bibliografice.